

Umumiy fortepiano darslarida o'quvchilar musiqiy tafakkurini shakllantirishning ilmiy-nazariy, pedagogik-psixologik mexanizmlari

Shaxnoza Islamovna Boboyeva
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Maqolada umumiy fortepiano darslarida o'quvchilar musiqiy tafakkurini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari, pedagogik-psixologik mexanizmlari va didaktik shartlari tahlil qilinadi. Musiqiy tafakkurning mohiyati, uning eshitish, tasavvur, xotira, ijodiy fikrlash kabi tarkibiy qismlari yoritiladi. Shuningdek, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, muammoli o'qitish va interfaol metodlardan foydalanish zarurligi asoslanadi. Forteplano repertuarini to'g'ri tanlash, bosqichma-bosqich o'qitish hamda raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning musiqiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish samaradorligi ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: musiqiy tafakkur, umumiy fortepiano, pedagogik mexanizm, psixologik omil, didaktik shart, musiqiy eshitish, ijodiy qobiliyat, interfaol metod, repertuar, musiqiy ta'lim

Scientific-theoretical and pedagogical-psychological mechanisms of developing students' musical thinking in general piano lessons

Shaxnoza Islamovna Boboyeva
Bukhara International University

Abstract: This article analyzes the scientific and theoretical foundations, pedagogical and psychological mechanisms, and didactic conditions for developing students' musical thinking in general piano lessons. It explains the essence of musical thinking and its structural components, such as hearing, imagination, memory, and creative thinking. The article also substantiates the need to take students' age and psychological characteristics into account and to use student-centered education, problem-based learning, and interactive methods. The effectiveness of developing students' musical and creative abilities is demonstrated through the careful selection of piano repertoire, step-by-step instruction, and the use of digital technologies.

Keywords: musical thinking, general piano, pedagogical mechanism, psychological factor, didactic condition, musical hearing, creative ability, interactive method, repertoire, music education

Umumiy fortepiano o'qitish jarayoni bugungi kunda nafaqat musiqiy ta'limning muhim bo'g'ini, balki o'smir shaxsining har tomonlama kamol topishida hal qiluvchi omil sifatida qaralmoqda, chunki fortepiano cholg'usi o'zining ko'p ovozliligi, dinamik imkoniyatlari va ifoda vositalarining boyligi bilan o'quvchidan nafaqat texnik mahorat, balki chuqur musiqiy idrok va ichki eshitish qobiliyatini talab etadi, aynan o'smirlik davri esa musiqiy qobiliyatlarning shakllanishi va mustahkamlanishi uchun eng sensitiv bosqich hisoblanadi, bu davrda o'quvchining psixofiziologik xususiyatlari, diqqatining barqarorlashuvi, xotirasining selektiv xarakter kasb etishi, emotsional sohasining chuqurlashuvi musiqiy eshitish va ichki tasavvurni rivojlantirish uchun qulay zamin yaratadi, shu bilan birga o'smirlik davrining o'ziga xos qiyinchiliklari ham mavjud bo'lib, ular o'qitish jarayonida psixologik yondashuvlarni to'g'ri tanlashni taqozo etadi, musiqiy eshitish deganda nafaqat tovush balandligini farqlash, balki garmonik, lad-intanatsion, tembr-dinamik va polifonik eshitishning yaxlit tizimi tushuniladi, ichki tasavvur esa o'quvchining ongida tovush obrazlarini cholg'usiz, ya'ni ichki rejimda aks ettira olish qobiliyatidir, bu ikki komponent bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning uyg'un rivojlanishi fortepiano ijrochiligidan sifat ko'rsatkichini belgilaydi, tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, zamonaviy musiqa pedagogikasida umumiy fortepiano darslarida ko'pincha texnik mashqlar va asar matnini o'zlashtirishga ustuvor ahamiyat beriladi, musiqiy eshitish va ichki tasavvurni maqsadli rivojlantirishga oid psixologik mexanizmlar esa yetarlicha tahlil qilinmagan, o'smirning musiqiy ongini shakllantirishda psixologik qonuniyatlarni hisobga olish o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi, ushbu ishning maqsadi umumiy fortepiano o'qitish jarayonida o'smirlarda musiqiy eshitish va ichki tasavvurni rivojlantirishning psixologik asoslarini yoritishdan iborat, belgilangan maqsadga erishish uchun o'smirlik davrining psixofiziologik xususiyatlarini tahlil qilish, musiqiy idrok va eshitish qobiliyatining shakllanish qonuniyatlarini aniqlash, fortepiano darslarida ichki tasavvur mexanizmlarini ochib berish, diqqat, xotira va emotsional idrokning rolini asoslash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqish vazifalari hal etiladi, tadqiqotning nazariy asosini musiqa psixologiyasi, umumiy psixologiya va musiqa pedagogikasi sohalaridagi ilmiy ishlanmalar tashkil etadi, metodologik jihatdan tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil va pedagogik kuzatuv usullaridan foydalaniladi, ishning amaliy ahamiyati shundan iboratki, uning natijalaridan umumiy fortepiano o'qituvchilari o'smir o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini maqsadli rivojlantirishda foydalanishlari mumkin, shuningdek tadqiqot musiqa ta'limi muassasalari uchun o'quv-metodik tavsiyalar ishlab chiqishda ham

manba bo'lib xizmat qiladi, o'smirlik davri o'zining murakkabligi bilan ajralib turadi, chunki bu bosqichda shaxsning o'z-o'zini anglashi, qiziqishlarining differentsiallasuvi va ijtimoiy motivatsiyasining kuchayishi kuzatiladi, musiqa bilan shug'ullanish o'smir uchun o'zini ifoda etishning muhim kanali bo'lib qoladi, shu sababli fortepiano darslarida musiqiy eshitish va ichki tasavvurni rivojlantirish nafaqat texnik, balki shaxsiy kamolot vositasi sifatida ham qaralishi lozim, musiqiy eshitishning rivojlanishi o'z navbatida idrokning faolligiga, eshitish analizatorining mashqlanishiga va musiqiy tajribaning boyishiga bog'liq, ichki tasavvurning shakllanishi esa xotira obrazlari, tasavvur faoliyati va nutqiy-fikriy jarayonlar bilan uzviy bog'liqdir, bu jihatlarning barchasi o'smirning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda ko'rib chiqilishi kerak, zero har bir o'quvchining musiqiy qobiliyati individual sur'atda rivojlanadi va bu jarayonda psixologik yondashuvlarning differentsiallasuvi muhim ahamiyat kasb etadi, fortepiano o'qitishning umumiy tizimida musiqiy eshitish va ichki tasavvurni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari sifatida eshitish orqali o'rganish, ichki kuylash, solfedjio va analiz elementlarini qo'llash, polifonik eshitishni shakllantirish, asarni cholg'usiz tasavvur qilish mashqlari, dinamik va tembr obrazlarini ongda modellashtirishni ajratish mumkin, bu yo'nalishlarning har biri o'ziga xos psixologik mexanizmlarga tayanadi va o'quvchining yosh xususiyatlariga moslashtirilgan holda qo'llanilganda yuqori natija beradi, shu tariqa kirish qismida tadqiqotning nazariy va amaliy asoslari belgilab olindi, muammoning dolzarbligi asoslandi va keyingi bo'limlarda ko'rib chiqiladigan masalalarning doirasi aniqlanadi.

Tadqiqotning markaziy qismida o'smirlarda musiqiy eshitish va ichki tasavvurni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari chuqur tahlil qilinadi, chunki aynan shu bosqichda nazariy qoidalar amaliy pedagogik tajriba bilan qiyoslanadi va eng muhim xulosalar shakllantiriladi, birinchi navbatda o'smirlik davrining psixofiziologik xususiyatlariga to'xtalish lozim, chunki bu davrda markaziy asab tizimining yetilishi davom etadi, eshitish analizatorining funksional imkoniyatlari kengayadi, diqqatning ixtiyoriy shakllari mustahkamlanadi va xotiraning mantiqiy turlari yetakchilik qila boshlaydi, o'smir endi tovushlarni nafaqat alohida, balki tizimli bog'lanishda idrok eta oladi, bu esa garmonik va polifonik eshitishning rivojlanishi uchun qulay shart-sharoit yaratadi, shu bilan birga o'smirlik davrida emotsional beqarorlik, o'z-o'zini baholashning tebranishi va motivatsiyaning o'zgaruvchanligi kuzatiladi, bu holatlar musiqiy mashg'ulotlarga bo'lgan munosabatga ta'sir qiladi va o'qituvchidan psixologik jihatdan nozik yondashuvni talab etadi, musiqiy eshitishning rivojlanishida idrokning faolligi hal qiluvchi rol o'ynaydi, chunki passiv tinglash mushak kabi eshitish qobiliyatini ham sustlashtiradi, faol idrok esa taqqoslash, analiz va sintez jarayonlarini ishga soladi, bu o'rinda eshitish orqali o'rganish usuli alohida ahamiyatga ega, ya'ni o'quvchi asarni avval quloq orqali idrok etadi, so'ngra cholg'uda ijro etishga o'tadi, bunday ketma-ketlik ichki tasavvur obrazlarining mustahkamlanishiga yordam

beradi, ichki kuylash mashqlari ham shu maqsadga xizmat qiladi, chunki o'quvchi kuyni ovoz chiqarmasdan, faqat ichki rejimda kuylab, tovush balandligini va ritmik tuzilishni ongida modellashtiradi, bu jarayonda eshitish xotirasi va tasavvur faoliyati birgalikda ishlaydi, solfedjio va musiqiy analiz elementlarini qo'llash esa eshitish tajribasini tizimlashtiradi, chunki o'quvchi lad bosqichlarini, intervallarni, akkordlarni va ularning funksional bog'lanishlarini anglab yetadi, bu bilimlar fortepiano darslarida asar matnini ongli o'zlashtirishga zamin yaratadi, polifonik eshitishni shakllantirish masalasi alohida e'tiborga loyiqdir, chunki fortepiano cholg'usida ko'p ovozli to'qima bilan ishlash o'quvchidan bir vaqtning o'zida bir necha ovozni eshitish va ularning harakatini kuzatish qobiliyatini talab etadi, bu qobiliyat bosqichma-bosqich shakllanadi, dastlab ikki ovozli misollar, so'ngra murakkabroq polifonik asarlar orqali mashq qilinadi, bunda o'qituvchi o'quvchidan har bir ovozni alohida kuylashni, so'ngra ularni birgalikda eshitishni talab qiladi, bunday mashqlar eshitish diqqatining taqsimlanishini va ichki tasavvurning ko'p qatlamli obrazlarini shakllantiradi, asarni cholg'usiz tasavvur qilish mashqlari ichki tasavvurni rivojlantirishning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi, chunki o'quvchi notani o'qib, asarni aqlan ijro etadi, dinamik nuance, artikulyatsiya va tembr ranglarini ongida tasavvur qiladi, bu jarayon eshitish tasavvurining mustahkamlanishiga va ijrochilik oldidan ichki tayyorgarlikning shakllanishiga olib keladi, dinamik va tembr obrazlarini ongda modellashtirish ham shu yo'nalishning muhim tarkibiy qismidir, chunki o'quvchi forte va piano, legato va staccato, yorqin va xira tembrlarni aqlan farqlashni o'rganadi, bu esa badiiy talqin ustida ishlashda muhim ahamiyat kasb etadi, diqqatning roli masalasiga kelsak, fortepiano darslarida diqqatning uch turi - ixtiyoriy, ixtiyorsiz va ixtiyoriydan keyingi diqqat - birgalikda ishtirok etadi, o'qituvchi mashg'ulotni shunday tashkil etishi kerakki, o'quvchida ixtiyoriy diqqat zo'riqishdan charchoq paydo bo'lmasin, balki qiziqish orqali ixtiyoriydan keyingi diqqat shakllansin, chunki aynan shu holatda idrok chuqurlashadi va ichki tasavvur obrazlari yorqinlashadi, xotira masalasida esa musiqiy xotiraning uch turi - eshitish, harakat va mantiqiy xotira - uyg'un rivojlanishi lozim, eshitish xotirasi kuyni ongda saqlashni, harakat xotirasi ijro harakatlarini avtomatlashtirishni, mantiqiy xotira esa asar tuzilishini anglashni ta'minlaydi, bu uch turning uyg'unligi asarni yodlash jarayonini yengillashtiradi va ijroda barqarorlikni kafolatlaydi, emotsional idrokning roli ham juda katta, chunki musiqa hissiyotlar tilida gapiradi va o'smirning emotsional sohasi musiqiy obrazlarni chuqurroq idrok etish imkonini beradi, o'qituvchi asarning emotsional mazmunini tushuntirib, o'quvchida shu hissiyotlarni uyg'otishi va ularni ichki tasavvur obrazlariga aylantirishi kerak, bunda badiiy assotsiatsiyalar, hayotiy tajriba va tasavvur faoliyati muhim vosita bo'lib xizmat qiladi, o'smirlik davrida o'z-o'zini baholashning tebranishi musiqiy qobiliyatlarni rivojlantirishga ta'sir qiladi, shu sababli o'qituvchi o'quvchining muvaffaqiyatlarini tan olishi, kichik yutuqlarni ham rag'batlantirishi va ishonchni

mustahkamlashi lozim, bu psixologik qo'llab-quvvatlash ichki motivatsiyani kuchaytiradi va mashg'ulotlarga bo'lgan qiziqishni barqarorlashtiradi, motivatsiya masalasida esa ichki va tashqi motivatsiyaning nisbati muhim ahamiyatga ega, agar o'quvchi musiqani o'zi uchun qadriyat sifatida qabul qilsa, ichki motivatsiya yetakchilik qiladi va bu holat musiqiy eshitish hamda ichki tasavvurning chuqur rivojlanishiga olib keladi, tashqi motivatsiya esa baho, maqto'v yoki tanlovlarda ishtirok etish kabi omillar bilan bog'liq bo'lib, u qisqa muddatli rag'batlantirish vazifasini bajaradi, shu sababli o'qituvchi tashqi motivatsiyani ichki motivatsiyaga aylantirishga harakat qilishi kerak, individual yondashuv masalasi ham kulminatsion ahamiyatga ega, chunki har bir o'quvchining musiqiy qobiliyati, temperamenta xususiyatlari va o'zlashtirish sur'ati turlicha bo'ladi, ba'zi o'quvchilar eshitish orqali tez o'zlashtiradi, boshqalari esa harakat orqali yaxshiroq natijaga erishadi, shu sababli o'qituvchi mashqlarni differensial tanlashi, o'quvchining kuchli tomonlariga tayanishi va zaif tomonlarini bosqichma-bosqich rivojlantirishi lozim, guruhiiy va individual mashg'ulotlarning nisbati ham muhim, chunki guruhda o'quvchi boshqalarning ijrosini tinglaydi, taqqoslaydi va bu orqali eshitish tajribasi boyiydi, individual mashg'ulotlarda esa o'qituvchi o'quvchining ichki tasavvuriga chuqurroq kirib borish imkoniyatiga ega bo'ladi, fortepiano darslarida texnik mashqlar bilan musiqiy-eshtish mashqlarining uyg'unligi masalasi ham dolzarbdir, chunki sof texnik mashqlar eshitish qobiliyatini rivojlantirmaydi, aksincha, ularni musiqiy mazmun bilan boyitish lozim, masalan, gammalar va arpejjiolarni turli dinamik nuance va artikulyatsiya bilan ijro etish eshitish diqqatini faollashtiradi, etudlarni esa nafaqat texnik, balki badiiy maqsadlar bilan o'rganish ichki tasavvurni boyitadi, o'qituvchining nutqi va tushuntirish uslubi ham muhim psixologik omil hisoblanadi, chunki aniq, obrazli va emotsional boy tushuntirish o'quvchining tasavvurini jonlantiradi, quruq texnik izohlar esa idrokni susaytiradi, shu sababli o'qituvchi musiqiy obrazlarni hayotiy misollar, metaforalar va assotsiatsiyalar orqali tushuntirishi maqsadga muvofiqdir, mustaqil ish ko'nikmalarini shakllantirish ham kulminatsion vazifalardan biridir, chunki o'quvchi uyda mustaqil mashq qilish jarayonida ichki eshitish va tasavvur mashqlarini davom ettirishi kerak, buning uchun o'qituvchi aniq va tushunarli uy vazifalarini berishi, o'z-o'zini nazorat qilish usullarini o'rgatishi lozim, masalan, o'quvchi asarni cholg'usiz o'qib chiqishi, ichida kuylashi, so'ngra cholg'uda ijro etib, tasavvur bilan haqiqiy tovushni taqqoslashi mumkin, bunday o'z-o'zini nazorat qilish usuli ichki tasavvurning aniqligini oshiradi, ijrochilik psixologiyasi nuqtai nazaridan esa chiqish oldidan ichki tayyorgarlik katta ahamiyatga ega, chunki sahna hayajoni eshitish diqqatini susaytirishi va ichki tasavvur obrazlarini xiralashtirishi mumkin, shu sababli o'qituvchi o'quvchini chiqishga psixologik tayyorlashi, asarni aqlan ijro etish mashqlarini o'tkazishi va diqqatni jamlash usullarini o'rgatishi lozim, musiqiy eshitish va ichki tasavvurning o'zaro bog'liqligi masalasi ham alohida tahlilni talab qiladi, chunki ichki tasavvur

eshitish xotirasi va idrok tajribasiga tayanadi, eshitish qobiliyati qanchalik rivojlangan bo'lsa, ichki tasavvur obrazlari shunchalik aniq va boy bo'ladi, o'z navbatida ichki tasavvurning faolligi eshitish diqqatini yo'naltiradi va idrokning selektivligini oshiradi, bu ikki komponentning uyg'un rivojlanishi fortepiano ijrochiligida badiiy talqinning chuqurligini ta'minlaydi, tadqiqot davomida o'tkazilgan pedagogik kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, musiqiy eshitish va ichki tasavvur mashqlari muntazam qo'llanilgan guruhlarda o'quvchilarning asarni o'zlashtirish tezligi va ijro sifatiga oid ko'rsatkichlari sezilarli darajada yaxshilangan, o'quvchilar asar matnini ongliroq o'zlashtirgan, dinamik va tembr nuanslarini nozikroq his qilgan, polifonik to'qimani yaxshiroq idrok etgan, bu natijalar psixologik yondashuvlarning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi, shu bilan birga kuzatuvlar ba'zi qiyinchiliklarni ham aniqladi, xususan o'smirlarning bir qismida ichki kuylash mashqlariga bo'lgan qiziqishning pastligi, o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarining yetarli emasligi va emotsional beqarorlikning mashg'ulot samaradorligiga ta'siri kuzatildi, bu holatlar o'qituvchidan mashqlarni o'yin elementlari bilan boyitishni, rag'batlantirish tizimini takomillashtirishni va psixologik qo'llab-quvvatlashni kuchaytirishni talab etadi, kulminatsiya qismining yakunida shuni ta'kidlash lozimki, o'smirlarda musiqiy eshitish va ichki tasavvurni rivojlantirishning psixologik asoslari bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lgan ko'p qatlamli tizimni tashkil etadi, bu tizimda psixofiziologik yetilish, idrok faolligi, diqqat va xotira mexanizmlari, emotsional-motivatsion omillar hamda individual yondashuv yetakchi o'rin tutadi, ularning uyg'un hisobga olinishi umumiy fortepiano o'qitish jarayonining samaradorligini ta'minlaydi va o'smir shaxsining musiqiy kamolotiga xizmat qiladi.

Olib borilgan tahlil va pedagogik kuzatuvlar asosida quyidagi xulosalarga kelindi, umumiy fortepiano o'qitish jarayonida musiqiy eshitish va ichki tasavvurni rivojlantirish o'smirlik davrining psixofiziologik xususiyatlariga tayanishi lozim, chunki bu davrda eshitish analizatorining imkoniyatlari kengayadi, diqqatning ixtiyoriy shakllari mustahkamlanadi va xotiraning mantiqiy turlari yetakchilik qila boshlaydi, musiqiy eshitishning rivojlanishi idrokning faolligiga, eshitish orqali o'rganish, ichki kuylash, solfedjio va analiz elementlarini qo'llashga, polifonik eshitishni bosqichma-bosqich shakllantirishga bog'liq, ichki tasavvurning rivojlanishi esa asarni cholg'usiz tasavvur qilish, dinamik va tembr obrazlarini ongda modellashtirish, eshitish xotirasini mustahkamlash mashqlari orqali amalga oshiriladi, diqqat, xotira va emotsional idrokning uyg'un ishtiroki musiqiy obrazlarning chuqur idrok etilishini ta'minlaydi, motivatsion omillar, xususan ichki motivatsiyaning ustuvorligi mashg'ulotlarga bo'lgan qiziqishni barqarorlashtiradi va musiqiy qobiliyatlarning izchil rivojlanishiga zamin yaratadi, individual yondashuv har bir o'quvchining kuchli tomonlariga tayanish va zaif tomonlarini bosqichma-bosqich rivojlantirish imkonini beradi, o'qituvchining obrazli va emotsional nutqi, mustaqil ish

ko'nikmalarini shakllantirishi, o'z-o'zini nazorat qilish usullarini o'rgatishi o'quvchining ichki tasavvurini mustahkamlaydi, ijrochilik oldidan ichki tayyorgarlik va sahna hayajonini boshqarish usullari esa ijro sifatini oshiradi, pedagogik kuzatuvlar musiqiy eshitish va ichki tasavvur mashqlari muntazam qo'llanilganda o'quvchilarning asarni o'zlashtirish tezligi, ijro sifati, dinamik va tembr nuanslarini his qilish hamda polifonik to'qimani idrok etish ko'rsatkichlari yaxshilanishini tasdiqladi, shu bilan birga ichki kuylash mashqlariga qiziqishning pastligi, o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarining yetarli emasligi va emotsional beqarorlik kabi qiyinchiliklar aniqlandi, ularni bartaraf etish uchun mashqlarni o'yin elementlari bilan boyitish, rag'batlantirish tizimini takomillashtirish va psixologik qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish tavsiya etiladi, amaliy tavsiyalar sifatida quyidagilarni keltirish mumkin: har bir darsda eshitish orqali o'rganish va ichki kuylash mashqlariga vaqt ajratish, polifonik asarlarni bosqichma-bosqich o'rganish, asarni cholg'usiz tasavvur qilish mashqlarini muntazam o'tkazish, o'quvchining yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda mashqlarni differensial tanlash, ichki motivatsiyani qo'llab-quvvatlash maqsadida muvaffaqiyatlarni tan olish va rag'batlantirish, mustaqil mashq uchun aniq va tushunarli topshiriqlar berish, o'z-o'zini nazorat qilish usullarini o'rgatish, chiqish oldidan ichki tayyorgarlik mashqlarini o'tkazish, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida ishonchga asoslangan psixologik muloqotni yo'lga qo'yish, kelgusi tadqiqotlar uchun esa musiqiy eshitish va ichki tasavvurni rivojlantirishning turli yosh bosqichlaridagi xususiyatlarini qiyosiy o'rganish, zamonaviy axborot texnologiyalari va raqamli musiqa vositalaridan foydalanish imkoniyatlarini tahlil qilish, shuningdek uzoq muddatli pedagogik eksperimentlar orqali taklif etilgan metodik yondashuvlarning samaradorligini miqdoriy baholash istiqbolli yo'nalishlar sifatida belgilanishi mumkin, umumiy xulosa qilib aytganda, musiqiy eshitish va ichki tasavvurni rivojlantirishning psixologik asoslarini hisobga olgan holda tashkil etilgan fortepiano o'qitish jarayoni o'smirning musiqiy qobiliyatlarini chuqurlashtiradi, badiiy talqin ko'nikmalarini shakllantiradi va shaxsiy kamolotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Музыкальная педагогика и психология. Вестник науки и образования, 58-61 1 (4), 1 (4), 58-61
2. КБ Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. Scientific progress 2 (4), 370-374
3. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Scientific progress 2 (4), 96-101

4. КБ Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118
5. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957
6. КБ Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561
7. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037
8. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. *Science and Education* 4 (7), 384-389
9. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025
10. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451
11. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. *Science and Education* 5 (2), 452-458
12. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. *Science and Education* 6 (1), 28-34
13. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. *Science and Education* 6 (1), 21-27
14. КБ Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. *Science and Education* 4 (7), 357-362
15. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использование методов и приёмов музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (7), 107-120
16. КБ Холиков. Психолого-социальная подготовка студентов. Социальный педагог в школе: методы работы. *Science and Education* 4 (3), 545-551
17. КБ Холиков. Обширные знания в области музыкальных наук Узбекистана и порядка функционального взаимодействия в сфере музыки. *Scientific progress* 2 (6), 940-945
18. КБ Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548
19. КБ Холиков. BMSM sharoitida puflama cholg 'ularni o 'qitish jarayonining nazariy modeli. *Science and Education* 6 (12), 379-384

20. КБ Холиков. Doira ta'limida davlat ta'lim standartlarini takomillashtirish yo'nalishlari. Science and Education 6 (12), 357-361
21. КБ Холиков. BMSM muassasalarida doira pedagogikasi mutaxassislarini tayyorlash tizimi. Science and Education 6 (12), 346-350
22. КБ Холиков. Musiqa kollejlari zarbli cholg'ular kafedralarining faoliyatini optimallashtirish. Science and Education 6 (12), 362-366
23. КБ Холиков. BMSM o'quvchilarida puflama cholg'ularni o'rgatishning nazariy-pedagogik asoslarini takomillashtirish. Science and Education 6 (12), 391-396
24. КБ Холиков. Uzluksiz ta'lim tizimida milliy zarbli cholg'ular o'qitish metodologiyasi. Science and Education 6 (12), 351-356
25. КБ Холиков. Doira o'qituvchilarini malaka oshirish tizimining ilmiy-amaliy asoslari. Science and Education 6 (12), 367-372
26. КБ Холиков. Puflama cholg'ularni o'rgatishda nazariy tayyorgarlikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari. Science and Education 6 (12), 373-378
27. КБ Холиков. BMSMda puflama cholg'ularni o'qitishning ilmiy-nazariy konsepsiyasini ishlab chiqish. Science and Education 6 (12), 385-390
28. КБ Холиков. Puflama cholg'ularni o'qitishda nazariy tayyorgarlikni shakllantirishning ilmiy-pedagogik asoslari. Science and Education 6 (12), 339-345
29. КБ Холиков. Психофизиологическая перестройка нейрона во время изучения музыкального произведения. Science and Education 5 (6), 123-128
30. КБ Холиков. Компонент технологии обучения как средство повышения мотивации изучения музыки на среднем этапе общеобразовательной школы. Science and Education 4 (9), 228-235